

Opis źródła:

W XVIII wieku, zwanym także wiekiem oświecenia, w Europie miały miejsce istotne zmiany w wielu dziedzinach życia, jednak pewne wierzenia i zabobony wciąż były obecne w społeczeństwie. Procesy czarownic w XVIII wieku były wynikiem głęboko zakorzenionych obaw społecznych, religijnych i kulturowych dotyczących magii, czarów oraz rzekomych praktyk heretyckich. Chociaż kulminację polowań na czarownice przypada na XVI i XVII wiek, to w XVIII wieku zjawisko to wciąż miało miejsce. Szczególną rolę odgrywa tzw. magia pośmiertna, związana z jednostkami, które po odejściu z tego świata, na mocy umowy zawartej jeszcze za życia z demonem, nie mogły znaleźć pokoju w grobie i wciąż dręczyły żyjących. Poniższe źródło przedstawia relację z takich wydarzeń mających miejsce w parafii Libavá w 1726 r.

Miejsce wydania:

Liber Tertius Decimus rerum Memorabilium. Liber Primus. Cursus et Saeculi 2ndi Annalium Provin-ciae Boëmiae, Moraviae, et Silesiae 1701–1705, s. 128–129 (nr 103)

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Kapucínská provinční knihovna v Praze, díl XIII, rkps. 401.

Tekst źródła:

[...] niezwykle jest jednak to, co w czasie mojego życia i wedle mojej wiedzy wydarzyło się ponownie [magia posthuma] około roku 1726, a mianowicie że ludzie po śmierci zachowali się w stanie nienaruszonym, co więcej, powrócili do domów. Podobne zdarzenia miały także miejsce w miejscowościach Bruntál i Budišov nad Budišovkou oraz w innych pobliskich wsiach i miasteczkach, tutaj także szerzyła się owa zaraza [...]. Zwykło się ją nazywać magią pośmiertną, a kiedy umiera osoba będąca przyczyną tych czarów, dzieje się tak: człowiek taki po śmierci wydaje się bardziej żywy, i gdy nacina się go w pewnych miejscach, szczególnie we wstydlivych częściach ciała, które najbardziej wydają się żywe, tryska z nich krew. Jeśli taka osoba zostanie pochowana w miejscu poświęconym lub na cmentarzu, wszystkie ciała pochowane po niej, nawet zwłoki małych dzieci, są zakażane i nie ulegają rozkładowi; co więcej, mówi się, że w nocy powracają. Tego rodzaju zło można zahamować tylko poprzez znalezienie ciała zakażającego inne, wydobyć go z grobu wraz ze wszystkimi zainfekowanymi ciałami oraz dokonać doszczętnego spalania: tak właśnie stało się za moich czasów, że ekshumowano i spalono około 40 ciał ochrzczonych dzieci.

(tłum. Daniel Wojtucki)

Słowniczek pojęć:

Bruntál i Budišov nad Budišovkou – miasta w Czechach, w kraju morawsko-śląskim

magia posthuma – magia pośmiertna

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

1. Jakie wydarzenia miały miejsce w roku 1726, związane z magią pośmiertną?
2. Dlaczego ciała umarłych miały być bardziej „żywe” po śmierci, według autora?
3. Co należało zrobić, aby zatrzymać zjawisko zarażania innych ciał?
4. Dlaczego autor postanowił opisać te wydarzenia? Co mógł chcieć przekazać swoim czytelnikom?
5. Zastanów się co sprawiało, że czarownice postrzegano jako zagrożenie dla społeczeństwa?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jak edukacja i poziom wiedzy społeczeństwa wpływały na postrzeganie czarownic?
2. Jakie obrazy i wyobrażenia społeczeństwa na temat śmierci i życia po śmierci można dostrzec w powyższym opisie?
3. Jakie są możliwe wyjaśnienia i interpretacje tych zjawisk w kontekście ówczesnych wierzeń ludowych i religijnych?

Literatura pomocnicza:

D. Wojtucki, *Magia posthuma. Procesy i egzekucje zmarłych na Śląsku i Morawach w XVI-XVIII wieku*, Wrocław 2020.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis